

REN INFORMATION

KEND DIT MÆRKE

FORSTÅ MÆRKERNE

Kigger man godt efter, er der mange mærker, som gør det lettere at vælge til fordel for miljø og sundhed. Nogle af dem kan du læse om i denne pjece.

Et mærke kan hjælpe dig med at vælge. Men det er vigtigt at tænke over, hvem der er afsender af mærket, hvordan det kontrolleres og hvilke afgrænsninger mærket har. Der er nemlig stor forskel på, hvad mærkerne hver især lover. Nogle dækker miljø og sundhed bredt, andre et smalt område.

Det kan være svært at gennemskue, om et mærke stiller krav til kemiske stoffer i produktet. Derfor fortæller denne pjece også om mærker, som ikke giver dig færre problematiske stoffer, selvom man som forbruger godt kunne tro dette, når man ser mærket. Disse mærker finder du sidst i pjecen under afsnittet *Andre mærker*.

Informationscenter for Miljø & Sundhed anbefaler ikke alle mærkerne, men pjecen hjælper dig til selv at tage stilling. Du kan læse meget mere om de enkelte mærker på vores hjemmeside Forbrugerkemi.dk

• De officielle mærker: Staten står bag	3
• Miljømærker: Miljømærkerne dækker bredt	5-7
• Personlig pleje og rengøring: Plej og vask med mærkerne	8-11
• Tøj: Klæd dig med et mærke	12-13
• Mad og emballage: Mærker der viser vej	14-17
• Elektronik og elektriske apparater: Grønne produkter	18-19
• Andre mærker: Det kan også få et mærke	20-23

November 2010

DE OFFICIELLE MÆRKER: STATEN STÅR BAG

I Danmark er der tre officielle mærker, som sætter fokus på miljøet og/eller sundheden.

Svanen

Det nordiske miljømærke findes på produkter, men ikke på fødevarer. Læs mere side 6.

Blomsten

EU's miljømærke findes på produkter, men ikke på fødevarer. Læs mere side 6.

Ø-mærket

Det danske økologimærke findes på fødevarer. Læs mere side 15.

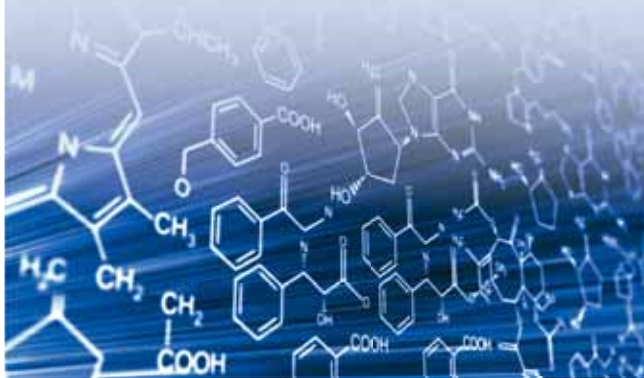
Kemi – »en forunderlig verden«

Alt omkring os er i princippet kemi. Fra indholdet i din shampoo til asfalten på vejen eller duften af nyslået græs. Din krop består også af kemiske stoffer. Ord som »kemikalier«, »stoffer«, »kemiske forbindelser« mm. dækker over det samme, og bruges derfor lidt i flæng.

Der kendes i øjeblikket til over 50 mio. stoffer, hvoraf man regner med at over 100.000 bruges i markedsførte produkter på verdensplan. 20.000 af dem, antages at kunne findes i handlen i Danmark.

Noget kemi kan være problematisk for miljøet eller vores sundhed, mens andet kemi er harmløst eller ligefrem nødvendigt. Det gælder fx vitaminer, som jo er kemiske stoffer, der er nødvendige for vores krop.

Om et kemisk stof er »naturligt« eller »økologisk« ændrer ikke på, om det er problematisk. Rent kemisk set, vil der stadig være tale om det samme stof. Fx vil et parfumestof fra en plante have fuldstændig samme effekter, som hvis stoffet var fremstillet syntetisk i et laboratorium.

MILJØMÆRKER:

MILJØMÆRKERNE DÆKKER BREDT

Det grønne, runde svanemærke og miljøblomsten gør det nemt og hurtigt, at finde frem til de miljøvenlige produkter. Varer med disse mærker er nemlig blandt de mindst miljøbelastende, inden for den pågældende varegruppe.

Det får du

De to miljømærker kan findes på en lang række produkter. Fx dagligvarer som køkkenruller og shampoo, langvarige forbrugsgoder – som møbler og computere – og serviceydelser, som hoteller og bilvaskehaller. Fødevarer og medicin er ikke på listen.

Når et produkt har et af mærkerne, er det en garanti for:

- at produktet er blandt de mindst miljøbelastende inden for sin kategori.
- at der er taget hensyn til sundheden. Svanen stiller dog generelt større krav til sundhed end Blomsten.
- at kvaliteten er god.

Kriterierne udarbejdes, så de konkret passer til produktgrupperne. Derfor kan der være stoffer, som ikke er tilladt at anvende i én produktgruppe, som godt må anvendes i andre produktgrupper.

Blomsten og Svanen er frivillige ordninger for producenter. Der kan derfor sagtens være produkter uden de to mærker, som lever op til kravene. Men det kan være meget svært gennemskue, om et produkt lever op til de samme standarder, som de mærkede produkter. Blomsten og Svanen kan derfor være gode pejlemærker.

Mærkerne kontrolleres

Kriterierne for Svanen og Blomsten bliver lavet ud fra en målsætning om, at den bedste tredjedel af produkterne på markedet, inden for hver kategori, kan klare kravene. I dag er cirka 2.300 produkter mærket med enten Blomsten eller Svanen, og nye kommer hele tiden til.

Miljømærkning Danmark, der administrerer Blomsten og Svanen i Danmark, fungerer som uafhængig kontrolinstans. Miljømærkenævnet er et politisk organ, som leder arbejdet med de to mærker. Her sidder repræsentanter for handels-, industri-, forbruger- og miljøorganisationer samt myndighederne.

Svanen og Blomsten er de eneste to miljømærker, der er officielt anerkendt i Danmark. Svanen er det nordiske miljømærke, og Blomsten er EU's.

Andre miljømærker

Bra Miljöval

Den svenske naturfredningsforening har i samarbejde med detailhandlen udviklet Bra Miljöval. Der er opstillet kriterier for, hvilke stoffer der kan anvendes.

Der Blau Engel

Der Blau Engel er det officielle tyske miljømærke. Mærket stiller en række krav til indholdsstoffer, og også til produktion, emballage og bortskaffelse.

Det hele er med

For at få miljømærket, skal et produkt overholde en række krav, som tager afsæt i deres livscyklus. Det vil sige, at man vurderer, hvordan produkterne påvirker miljøet, fra de bliver »født« som råmateriale, til de »dør« som affald.

Miljømærkerne stiller krav til produktionen, emballagen og bortskaffelsen. Der er også krav om at minimere miljøbelastende og sundhedsskadelige stoffer i selve produktet.

Produkterne er i top

Kravene til de miljømærkede produkter går længere end lovgivningens, og de ændres i takt med, at der kommer ny viden. Derved sikrer man, at det altid er de mest miljøvenlige produkter, som kan få miljømærkerne.

PERSONLIG PLEJE OG RENGØRING: PLEJ OG VASK MED MÆRKERNE

Der findes produkter med mærker, som du kan vælge, både når du plejer dig selv og gør hjemmet rent. Plejeprodukter, samt vaske- og rengøringsmidler, kan blive mærket med miljømærkerne. Der bliver også sat en lang række natur- og økologimærker, samt Astma-Allergi Danmarks blå krans, på denne type produkter.

Personlig pleje med miljømærker

Du finder ofte et af miljømærkerne på fx solcreme, lotion og sæber, men det er endnu ikke muligt at købe miljømærket make-up. Også på vaske- og rengøringsmidler, kan du få hjælp fra de to mærker.

Svanen

Når et produkt til personlig pleje bærer det lille svane-logo, indeholder de få stoffer, som er allergifremkaldende, og ingen stoffer, der anses, eller er mistænkt, for at være hormonforstyrrende. Fx er parabener ikke tilladte, mens mængden af parfume er begrænset. Produkter til børn indeholder dog ikke parfume.

Svanemærkede rengøringsprodukter tillader nogle af de stoffer, der er mistænkt for at være hormonforstyrrende, mens andre ikke er tilladte.

Produkterne lever op til skrappe miljøkrav, og der stilles også krav til emballage og kvalitet.

Blomsten

Blomsten finder du kun på shampoo, sæbe, balsam samt vaske- og rengøringsmidler. Kriterierne har især fokus på vandmiljøet. Mængden af potentielt miljøbelastende indholdsstoffer er begrænset, og der er krav til emballage og kvalitet. Derimod stilles der ikke krav til stoffer, som er anset, eller mistænkt, for at være hormonforstyrrende.

Produkter til personlig pleje og rengøring, som er mærket med Svanen eller Blomsten, behøver ikke at være af økologisk eller naturlig oprindelse.

Undgå allergi

Astma-Allergi
Forbundet

Den blå krans

Allergimærket sætter fokus på kontaktallergi, eksem og irritation. Ved at se efter Astma-Allergi Danmarks blå logo, kan du derfor mindske risikoen for allergi. Produkter med mærket må ikke indeholde unødige indholdsstoffer, som fx farvestoffer og produktsminke. Desuden er koncentrationen af alle indholdsstoffer vurderet i forhold til allergirisikoen. Udover pleje-, vaske- og rengøringsmidler findes mærket på bleer.

Den blå krans stiller ikke krav til miljø, eller til om et produkt indeholder evt. hormonforstyrrende stoffer. Men, du går uden om både miljøproblematisk, hormonforstyrrende og allergifremkaldende stoffer, hvis et produkt er mærket med både Svanen og allergimærket.

Læs mere om mærker til personlig pleje på de næste sider.

Økologisk kosmetik

Vil du sikre dig, at en del af de naturlige råvarer i din kosmetik er dyrket uden brug af sprøjtemidler og kunstgødning, er der en lang række mærker at gå efter. Ofte vil produkterne indeholde flest naturlige ingredienser.

På mange områder er kravene mindre strikse til økologisk og naturlig kosmetik og pleje end til svanemærket. Det er derfor en god idé at læse deklARATIONEN igennem, inden du køber.

AIAB

De naturlige ingredienser skal være af økologisk oprindelse, hvis dette er muligt. Mærket, som er fra Italien, har en liste over de stoffer som det ikke tillader i produkterne. Kriterierne for listen fremgår dog ikke tydeligt.

Australian Certified Organic

Mindst 95 procent af de dyrkede råvarer skal være økologiske eller vokse vildt. De ikke-økologiske ingredienser skal være naturlige eller naturligt produceret. Nogle få syntetiske ingredienser er dog tilladte. En liste viser visse tilladte og forbudte stofgrupper. Kriterierne for optagelse på listen er ikke klare.

BDIH

Mærket er ingen garanti for økologi. Der skal så vidt muligt anvendes økologiske eller vildt dyrkede planter, men der er ingen krav til mængden. Den tyske brancheforening for producenter af naturkosmetik udsteder det runde kendetegn.

EcoCert

For at et produkt kan få det franske EcoCert-mærke, skal mindst 10 procent af indholdet være økologisk. Men mindst 95 procent af ingredienserne skal være naturlige og vurderet af EcoCert med hensyn til giftighed og nedbrydelighed. Og mindst 95 procent af de stoffer, der kan certificeres som økologiske, skal være det. Mærket forholder sig til lister over tilladte og forbudte stofgrupper. Men det er ikke tydeligt, hvilke kriterier der er, for at sætte et stof på disse lister.

NaTrue

Dette tyske mærke til kosmetik findes i tre varianter: (1) Naturlig, (2) naturlig med en andel af økologiske råvarer og (3) økologisk. Fx er kravet til økologisk kosmetik, at mindst 95 procent af ingredienserne fra planter og dyr skal komme fra økologisk produktion, eller være samlet ind i naturen. Alle stoffer, som må bruges, står på en positivliste. Dog er kravene til, hvilke stoffer der kan optages på denne positivliste, ikke tydelige.

Soil Association

Englands største mærke for økologi har også regler for kosmetik. For at få mærket, skal kosmetiske produkter indeholde mindst 95 procent økologiske råvarer. Alt skal være GMO-frit. Ikke-økologiske råvarer må kun anvendes, når den økologiske variant ikke kan fås. Der stilles krav til de tilladte syntetisk fremstillede stoffer, m.h.t deres giftighed i vand, deres nedbrydelighed, og til at de ikke ophobes i miljøet. De samme krav stilles ikke til de naturlige indholdsstoffer.

TØJ:

KLÆD DIG MED ET MÆRKE

Tekstiler produceres, bruges, vaskes og kasseres. Hvert led kan belaste miljø og sundhed. Der bliver brugt kemikalier både ved dyrkning af naturfibre, fremstilling af syntetiske fibre og den videre forarbejdning af stofferne. Nogle af kemikalierne kan udgøre en risiko for miljø og sundhed. Og der kan stadig sidde rester af kemikalier i tøjet, når du køber det.

Tøj og tekstiler kan være økologiske

Vil du have økologisk tøj, findes der flere forskellige mærker, du kan se efter. Nogle af dem opfylder Global Organic Textile Standard (GOTS), som er det nærmeste, man kommer en global standard for økologisk tøj.

Som standard kræver GOTS mindst 95% økologiske fibre i tøjet. Men hvis det er tydeligt mærket, kan der godt være undtagelser for denne regel.

GOTS stiller krav til, hvordan tøjet fremstilles. Fx skal alle blegemidler, farvestoffer og vaskemidler, der bliver brugt under produktionen, leve op til krav i forhold til miljø og sundhed. Specifikke stoffer må ikke bruges, fx visse tungmetaller og azofarvestoffer. De brugte kemikalier må heller ikke være giftige, kræftfremkaldende, reproduktionsskadelige eller miljøbelastende.

Andre mærker opfylder GOTS-standard, fx:

Svanen

Svanen garanterer, at 100 procent af bomulden og andre naturfibre er økologisk dyrket. EU har fastsat en definition af økologiske fibre, som skal overholdes. Derudover gælder de samme krav til miljø og sundhed som til Blomsten (se nedenfor).

Blomsten

Mærket stiller krav til både miljø og sundhed hele vejen fra fabrikken til de danske butikker. Fx. skal hver enkelt licenshaver have mindst 3 procent økologisk bomuld i deres produkter. Producenten kan vælge at opfylde dette

krav enten ved at have økologisk bomuld i alle deres produkter, eller ved at have en enkelt eller flere økologiske produktrækker. Samtidig skal EU's krav til økologiske fibre følges. Hvis produktet indeholder mindst 95 procent økologisk bomuld, må produktet mærkes som økologisk bomuld. Indeholder det mellem 70 og 95 procent, skal det efterfølges med en angivelse af det økologiske indhold. Det er dog ikke et krav, at producenterne skal skrive på produktet, om det indeholder økologisk bomuld. Kriterierne forbyder også brugen af visse stoffer, som fx tungmetaller, formaldehyd, PCB og azofarvestoffer.

Andre mærker stiller krav til tøj

Øko-Tex 100

Trods navnet er mærket ikke et økologi- eller miljø-mærke, men et sundhedsmærke. Mærket forbyder ikke anvendelse af stoffer, men har opsat grænseværdier for visse stoffers indhold i det endelige produkt. Det siger derfor ikke noget om hvordan og med hvilke stoffer, det er blevet produceret.

MAD OG EMBALLAGE: **MÆRKER DER VISER VEJ**

Også når du spiser, er der mærker, der viser vej. Økologimærkerne handler mest om, hvordan landsbrugsjorden dyrkes. Andre mærker handler om den miljø- eller sundhedsvenlige emballage.

Økologi giver bedre miljø

Når en vare er mærket med et af de økologiske mærker, garanterer det, at der ikke er brugt kemisk bekæmpelse i produktionen – på nær nogle få undtagelser (fx svovl). Kunstgødning er forbudt, og der må som hovedregel kun anvendes gødning fra »økologiske« dyr. Husdyrene får ingen vækstfremmere via deres foder, men en lille andel af foderet må være ikke-økologisk. Bestråling, der kan øge holdbarheden, og genmodificerede organismer (GMO), er ikke tilladt.

I økologiske fødevarer må der bruges knap et halvt hundrede tilsætningsstoffer. Det er kun en tiendedel af, hvad der er tilladt i konventionelle varer.

I konventionelle afgrøder findes der ofte restindhold af sprøjtemidler, mens de sjældent findes i de økologiske varer. Og når det sker, er der ofte tale om »gamle« miljøforureninger, som kan have ligget i jorden længe. Man finder dog fx svovl i frugt, som bl.a. må bruges til at bekæmpe skurv i æbler.

Ifølge lovgivningen må ordene økologisk, biologisk, organisk og lignende kun bruges i forbindelse med fødevarer, hvis EU's økologiregler, eller regler som svarer til dem, er overholdt.

Ø-mærket

Det røde Ø viser dig, at danske myndigheder har kontrolleret, at de økologiske regler er fulgt. Er madden dyrket i Danmark, gælder de danske regler for økologisk landbrugsproduktion. Udenlandske fødevarer, der lever op til EU's regler, kan – hvis de er pakket og kontrolleret i Danmark – også mærkes med det røde Ø.

De danske regler er lidt skrapere end EU's regler på enkelte punkter. Fx er det ikke tilladt at bruge kobber i æbleproduktionen.

I dag findes stort set alle slags fødevarer i en økologisk version. Du kan også købe økologiske ikke-fødevarer med Ø-mærket, fx juletræer og potteplanter.

EU's økologimærke

Mærket er gyldigt overalt i EU. Det fortæller dig, at EU's krav til økologisk landbrug som minimum er overholdt under produktionen.

Det runde, »gamle« logo må ikke sættes på varer efter 1. juli 2012.

Læs mere om mærker på mad og emballage på de næste sider.

Demeter

Biodynamiske produkter kan du kende på de to Demetermærker. De kan ses på en lang række danske og udenlandske varer, der typisk forhandles i helsekostforretninger, øko- og gårdbutikker. De to mærker dækker det samme.

Biodynamiske varer minder på mange punkter om økologiske, men kravene er mere omfattende. Fx må der kun bruges 10 tilsætningsstoffer i fødevarer med Demeter-mærket.

Demetermærket fås også på non-food produkter.

Andre mærker til økologi

Mange lande og regioner i Europa har sit eget ø-mærke. Disse mærker ses ofte på varer i danske butikker, men som regel vil EU's økologimærke også være på varen. Fra 1. juli 2012 skal økologiske fødevarer bære EU's økologimærke (se side 15).

Når maden pakkes ind

Emballage til fødevarer skal leve op til langt strammere regler, end dem som gælder for andet emballage. Derfor er det vigtigt, kun at pakke mad ind i materialer, der er beregnet til at komme i kontakt med mad.

Egnet til mad

På en eller anden måde skal det fremgå, hvis en beholder eller lignende er beregnet til fødevarer. Hvis der fx står »madkasse«, ved man, at den kan bruges til mad. Der kan også stå »Til kontakt med fødevarer«, eller glas- og gaffelsymbolet kan fortælle forbrugeren, at produktet kan bruges til mad.

Svanen – til mad- og bagepapir

Madpapir og bagepapir er de eneste former for emballage der kan mærkes med Svanen. Det handler om såkaldt fedttæt papir. Her stilles der krav til at produktet ikke må indeholde krom og fluor.

Plastpile

Pilene i en trekant med et nummer indeni fortæller, hvilken type plast, der er anvendt, og at plasten kan genanvendes. Mærket skal ikke være på emballage, men når det er der, henviser det kun til, hvad emballagen er lavet af. Du kan se pilen på stort set alle slags produkter af plast.

ELEKTRONIK OG ELEKTRISKE APPARATER:

GRØNNE PRODUKTER

Når du køber elektrisk udstyr, er der også hjælp at hente fra mærkerne. Mobiltelefoner, MP3-afspillere, fjernsyn og alle de mange andre elektroniske apparater belaster miljø og sundhed gennem forbrug af strøm, sjældne metaller og indholdet af problematiske stoffer. Men også indenfor elektrisk udstyr, kan du få hjælp fra mærkerne til at gå uden om problematiske stoffer.

En række mærker på elektronik omhandler kun strømforbruget. Disse mærker er ikke beskrevet i dette afsnit, men du kan kort læse om dem sidst i pjecen i afsnittet *Andre mærker*.

TCO-mærket

Du finder TCO-mærkerne på bærbare computere, stationære computere, tastaturer, printere, mobiltelefoner, headsets, projektorer og kontormøbler. Mærkerne stiller, alt efter produkttype, blandt andet krav til stråling, afgivelse af kemiske stoffer, ergonomi, miljøbelastende stoffer, produktion samt genanvendelse.

Kravene til, hvad produkterne skal opfylde, er beskrevet i grundige og fyldige dokumenter.

Et Edge i hjørnet betyder, at produktet lever op til skrappe krav. Enten indeholder produktet ikke klor og brom, eller også skal mindst 50 procent af plasten komme fra genbrug. For andre TCO-mærker gælder, at det kun er plasten, som ikke må indeholde klor og brom, og kun emballagen, der skal være af genbrugsmaterialer.

Svanen og Blomsten

Du kan få en række elektriske apparater, fx TV-apparater og vaskemaskiner, med et af miljømærkerne.

Mærkerne stiller krav til energiforbruget. Derudover må kølemidler der anvendes, ikke være ozonnedbrydende. Der er også begrænsninger på anvendelsen af flammehæmmere, og stoffer som anvendes til at give antibakteriel overflade må ikke bruges. Der stilles også krav til anvendelsen af nanopartikler og -materialer.

ANDRE MÆRKER:

DET KAN OGSÅ FÅ ET MÆRKE

Mærker som sætter fokus på kemi

A-mærket

Brancheorganisationen Fællesrådet For Formnings- og Hobbymaterialer har udviklet et mærke til hobbyprodukter. Der er opstillet en række kriterier for indholdsstoffer. Det er producentens eget ansvar at sikre, at produktet lever op til kriterierne.

Bæredygtige blomster og potteplanter

FFP-mærket er hollandsk – og står for bæredygtig produktion af blomster og planter. Kravene, produktionen skal leve op til, handler både om miljø og sociale forhold i gartnerierne. Der stilles bl.a. krav til anvendelsen af pesticider i produktionen. FFP står for Fair Flowers Fair Plants.

Dansk Integreret Produktion

Mærket lover mindre brug af pesticider og gødning, men det er ikke et økologi-mærke.

Den grønne nøgle

Hoteller, vandrerhjem, ferie- og kursuscentre, campingpladser, feriehus, restauranter og idrætsanlæg kan få mærket Den Grønne Nøgle, hvis de opfylder en række miljøkrav. Derudover skal stedet anvende miljømærkede rengøringsmidler.

Grøn Salon

Opfylder din frisør en række krav til kemikalier, miljø og energi, kan den blive godkendt som Grøn Salon.

Indeklimamærket

En række byggevarer og produkter til boligen kan få indeklimamærket. Formålet med mærket er, at forbedre indeklimaet, ved at stille krav til de stoffer der afgives til luften under brug.

Andre mærker, der ikke omhandler kemi

Aluminium-mærket

Mærket angiver at metallet kan genbruges.

Bæredygtige fisk

MSC er en uafhængig mærkningsordning for miljøvenligt og bæredygtigt fiskeri.

CE-mærket

En række produkter skal bære CE-mærket, fx legetøj. Det viser blot, at produktet lever op til EU's lovgivning om sundhed og sikkerhed. CE-mærkede produkter skal desuden have en brugervejledning på dansk.

Der Grüne Punkt

Det tyske mærke fortæller, at emballagen kan genbruges. Mærket siger ikke noget om selve varen eller om emballagens miljøbelastning. Få butikker i Danmark samler drikkeemballager med Der Grüne Punkt ind.

Elektronik-mærket

Alle nye elektroniske apparater skal være udstyret med et mærke, der viser, at de ikke må smides i skraldespanden.

Energisparemærket

Mærket sikrer, at forbruget af energi ligger i den lave ende. Det produkt, der samlet set er billigst for dig, kan få dette mærke fra Center for Energibesparelser. Så selvom indkøbsprisen kan være lidt højere, så tjener du det ind på mindre forbrug af energi.

Energy Star

Energistjernen betyder effektiv udnyttelse af energien i IT- og computerudstyr. Produkterne har lavt elforbrug, både når de bruges, og når de står standby. For at få Energy Star-mærket skal produkterne fx automatisk gå i sparefunktion eller slukke, når de ikke er i brug. Ordningen kontrolleres af EU og den amerikanske miljøstyrelse.

Fairtrade

Fairtrade-mærket er et mærke for fair handel. Målet er at forbedre arbejds- og levevilkårene for nogle af verdens fattigste bønder gennem handel. Miljøet skånes desuden til en vis grad, og der udbetales en ekstra bonus til bønderne, hvis varerne er økologiske.

Genbrugssymbolet

De tre pile i en cirkel fortæller enten, at varen – eller en del af varen – er lavet af genbrugsmateriale, eller, at emballagen kan genbruges. Der er ingen uafhængig kontrol af symbolet.

Grøn Butik

De Grønne Butikker sætter løbende fokus på miljø og energi i forbindelse med butikkens drift. Men der stilles ikke krav til at produkterne i butikken skal være særligt miljø- eller sundhedsvenlige.

Miljøvenligt træ

Træ kan være miljøbelastende at producere. Og der er risiko for, at især tropisk træ kan være fældet illegalt. PEFC og FSC er to anerkendte mærker, der garanterer miljøvenlig produktion af træ.

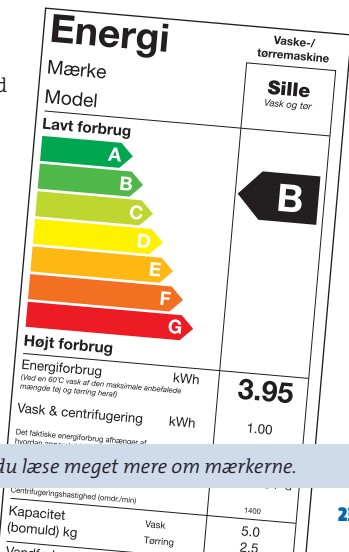

Nøglehullet

Nøglehullet skal hjælpe med at følge de 8 kostråd. Men det handler ikke om, hvilke tilsætningsstoffer, maden har.

Energimærket

Alle biler og mange husholdningsapparater skal mærkes med energimærket. Mærket giver dig en række oplysninger om fx energi- og vandforbrug.

På www.forbrugerkemi.dk kan du læse meget mere om mærkerne.

Hvordan ved du hvilke produkter, der er mere miljø- eller sundhedsvenlige end andre? Kan du stole på de mærker, der er trykt på emballagen? Hvem står bag, og hvem garanterer for de forskellige små kulørte mærker?

I denne folder har vi samlet cirka 50 forskellige mærker, der alle, på en eller anden måde, fortæller, at produktet er miljø- og/eller sundhedsvenligt.

Informationscenter for Miljø & Sundhed leverer neutral, opdateret, nuanceret, grundig og letforståelig information om kemi i hverdagens produkter. Centeret er finansieret af offentlige midler.

FIOLSTRÆDE 17B, ST. TH. · 1171 KØBENHAVN K · TLF: 33 13 66 88

FAX: 33 13 66 87 · INFO@FORBRUGERKEMI.DK